

Konstpolicy för Örebro kommun

PROGRAM

Uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten.

POLICY

Uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningsätt och principer som ska tjäna som vägledning.

STRATEGI

Konkretiserar ett program eller en policy och utgör en grund för prioritering.

RIKTLINJE

Reglerar den befintliga verksamheten och visar på ett riktigt agerande och en god kvalitet vid utförande och handläggning.

PLAN

Omsätter konkreta mål i åtgärder och aktiviteter.

Beslutad av Kommunfullmäktige, den 23 november 2022, § 216

Övertagande av dokumentansvar beslutad av Kultur- och fritidsnämnden, den 17 februari 2023, § 36

Reviderad version beslutad av Kommunfullmäktige, den 18 november 2025, § 354

Dokumentansvarig på politisk nivå: Kultur- och fritidsnämnden

Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Förvaltningsdirektör, Kultur- och fritidsförvaltningen

Innehåll

Inledning	5
Om styrdokumentet.....	6
Framtagande av dokument	6
Berörda parter.....	6
Konstpolicyn i relation till andra styrdokument	6
<i>Kulturpolitiska programmet</i>	6
<i>Strategi</i>	6
<i>Riktlinjer</i>	7
Konstpolicy.....	8
Bilaga.....	9
Definitioner.....	9
<i>Armlängds avstånd</i>	9
<i>Gestaltad livsmiljö</i>	9
<i>Konst och Offentlig konst</i>	9
<i>Konstnärlig gestaltning</i>	10
<i>Kulturarv</i>	10
<i>Offentliga rum</i>	10
<i>Enprocentsregeln</i>	10
Referenser	12
Litteratur	12

Inledning

Örebro kommuns konstpolicy slår fast kommunens gemensamma mål, vilja och inriktning för hur vi arbetar med konst vad gäller demokratiska värderingar, tillgänglighet, tillämpning av enprocentsregeln, gestaltad livsmiljö, kulturarv, konstnärers villkor, mångfald, jämställdhet och jämlikhet samt kvalitet och professionalitet.

Konst knyter an till flera områden inom samhällsplaneringen som demokrati, hållbar tillväxt, lärande, bildning, stadsplanering, näringslivsutveckling, miljö, klimat och folkhälsa.

Konstpolicyen utgår från de nationella målen för kulturpolitiken; att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

Konst i våra livsmiljöer är en fråga om demokrati utifrån allas rätt till konstupplevelser. Konst skapar mervärden för samhället och bidrar till ökad livskvalitet. Offentlig konst berikar kommunen med varierade och intressanta platser som kan stärka attraktionskraften och väcka nya tankar och perspektiv. Därför ska våra livsmiljöer gestaltas konstnärligt i både inom- och utomhusmiljöer i stadskärnan, stadsdelar, mindre tätorter och landsbygd. Satsningar på konst ska göras strategiskt, långsiktigt och hållbart.

Konstpolicyen uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning i kommunkoncernens arbete med konst i Örebro kommun och utvecklingen av Örebro som konststad. Konstpolicyen består av nio ställningstaganden som lyfter olika aspekter av arbetet med konst.

Om styrdokumentet

Framtagande av dokument

I november 2020 gav kommundirektören i uppdrag (Km 208/2021)¹ att ta fram en kommunövergripande konstpolicy som ska omfatta allt övergripande arbete med konst i kommunens förvaltningar och kommunala bolag.

Uppdragsorganisationen har bestått av följande. Uppdragsägare har utgjorts av kultur- och fritidsförvaltningens förvaltningschef med enhetschefen för Örebro konsthall som uppdragsledare. Arbetsgruppen har bidragit med expertkunskap och utgjorts av konstnärliga rådet. Styrgruppen har bestått av ledningsrepresentanter från kultur- och fritidsförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen, tekniska förvaltningen samt ÖBO. Referensgruppen har utgjorts av en parlamentarisk grupp med representanter från Socialdemokraterna, Kristdemokraterna, Liberalerna, Centerpartiet, Liberalerna, Vänsterpartiet, Moderaterna och Sverigedemokraterna. Under framtagandeprocessen har återkommande avstämningar genomförts med arbetsgruppen, styrgruppen, och den parlamentariska referensgruppen.

Berörda parter

Konstpolicy för Örebro kommun är koncernövergripande och inkluderar de kommunala bolagen.

Konstpolicyn i relation till andra styrdokument

Konstpolicyn formulerar ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning i hur vi arbetar med konst i kommunkoncernen.

Kulturpolitiska programmet

Konstpolicyn tar sin utgångspunkt i Örebros kulturpolitiska program där mål och inriktning formuleras för kulturpolitiken i kommunen. Det kulturpolitiska programmet tar sin utgångspunkt i de nationella målen för kulturpolitik, FN:s deklaration om de mänskliga fri- och rättigheter samt Agenda 2030 med dess globala mål för hållbarutveckling. I det kulturpolitiska programmet betonas bland annat vikten av att värna konstarnas och konstutövares möjligheter att verka fritt, självständigt och obundet samt konstens oberoende och egenvärde (Örebro kommun 2018a).

Strategi

I Strategi² formuleras strategiska vägval och huvudsakliga inriktningar för att utveckla arbetet med konst i kommunen och Örebro som konststad utifrån Konstpolicy för Örebro kommun.

¹ Uppdragsdirektiv 2020-11-10

² Strategi och Riktlinjer tas fram då denna konstpolicy är beslutad.

Riktlinjer

I Riktlinjer² säkerställs ett riktigt agerande och en god kvalitet i hur Konstpolicy för Örebro kommuns principer och Strategi implementeras.

Konstpolicy

Nedan framgår kommunkoncernens förhållningssätt och principer för vägledning i att värna om och utveckla arbetet med konst i Örebro kommun.

Kommunkoncernen ska:

1. värna den fria konsten som en del av det öppna och demokratiska samhället i enlighet med det nationella kulturpolitiska målet att; Konsten ska vara en dynamisk, tankeväckande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Principen om armlängds avstånd ska följas.
2. möjliggöra för alla invånare att få uppleva och möta konst i sin vardag.
3. beakta att jämställdhet och jämlikhet samt delaktighet och inflytande i arbetet med konst och konstnärliga processer följs.
4. verka för att offentlig konst ska integreras i stads kärnan, stadsdelar, mindre tätorter och landsbygd. Särskilt prioriterat är platser som saknar konst.
5. tillämpa enprocentsregeln.³
6. verka för att offentlig konst och konstnärliga processer som är en del av samhällsbyggnadsprocessen och gestaltad livsmiljö kommer in i ett tidigt skede vid stads- och landsbygdsutvecklingsprocesser.
7. hantera offentlig konst som ett kulturarv som förvaltas och underhålls som sådant.
8. främja konstnärers roll i samhället och tillämpa branschenliga avtal och ersättningar. Inköp av konst och konstnärliga tjänster ska göras av sakkunniga med konstkompetens.
9. främja kvalitet och förnyelse samt en mångfald av konstnärliga uttryck och metoder.

³ En procent av budgeten för planerade investeringar vid ny- om- och tillbyggnation för kommunal verksamhet inom kommunen, kommunala bolag och lokaler där kommunen är hyresgäst, avsätts till konstnärlig gestaltning. För närmare beskrivning, se Definitioner i Bilaga.

Bilaga

Definitioner

Armlängds avstånd

Principen om ”armlängds avstånd” handlar om demokrati och yttrandefrihet, om konstnärlig kvalitet och förtroende för profession och kunskap. Det är sakkunniga som ska göra bedömningar och fatta beslut om offentligt finansierad konst och utställningar. ”Armlängds avstånd” bygger på relationen mellan anslagsgivare och utförare. Det innebär att politiken beslutar om mål, riktlinjer och ekonomiska ramar och överläter konstnärliga och kvalitativa bedömningar åt professionen.

(Myndigheten för kulturanalys, 2021)

Gestaltad livsmiljö

Propositionen *Politik för gestaltad livsmiljö* (2017/18:110) presenterades i februari 2018. Ett gemensamt skapande och en helhetssyn på den gestaltade livsmiljön är kärnan i den nya politiken för arkitektur, form, design, konst och kulturarv. Det är en politik som på ett tydligt sätt tar utgångspunkt i människan, hennes behov och livskvalitet vid formandet och förvaltandet av våra livsmiljöer. Politiken utgår också från allas rätt till miljöer som är inkluderande, väl gestaltade och långsiktigt hållbara. Gestaltad livsmiljö ska, enligt politiken, ses som ett sammanhållet område där alla dessa perspektiv samspekar och berikar varandra.

Konst och Offentlig konst

Begreppet ”offentlig konst” i denna policy avser konst i offentliga rum, konst som är till för alla. Offentlig konst är konstverk som är avsedda för, och ofta utförda direkt i miljöer dit allmänheten regelmässigt har tillträde (Nationalencyklopedin U.Å).

”Vad är offentlig konst? Den offentliga konsten tar sig i dag an alla möjliga uttryck och material – lika varierat och kritiskt som den konst som skapas för utställningar på museer eller konstgallerier. Offentlig konst kan fortfarande vara en skulptur på ett torg. Men den kan också vara ett helhetsintegrerat mönster i markbeläggningen av ett torg, en ljudinstallation som överraskar där du sitter i parken, eller ett ljusspel som förändrar stämningen i ett rum. Offentlig konst integreras i dag allt oftare tidigt i urbana utvecklingsprocesser, där konsten ges storskaligt utrymme att påverka hela miljöer, som till exempel stationsområden. Den kan vara ögonblicklig och tillfällig, till exempel en rörelse genom staden som inte är möjlig utan att publiken som deltagare blir en del av verket och är med och skapar det. Den kan också vara en långsam process utan slut, som när ett stycke skog tas ur produktion för att dess värden ska säkras för oändlig tid. Den offentliga konsten återspeglar och utvecklar, i dag liksom tidigare, sin egen tid.” (Statens konstråd 2020).

Begreppet ”konst” avser i denna policy en bredare definition än enbart offentlig konst där exempelvis även konst som visas i utställningar inkluderas.

Konstnärlig gestaltning

En konstnärlig gestaltning kan förklaras som ett konstverk skapat och genomfört till en beställare, vanligtvis ett platsspecifikt verk som utgör en del av en byggnad, i mark eller i en landskapsutformning (Konstnärernas riksorganisation, 2022).

”Gestaltning handlar såväl om hur vi tar omhand och utvecklar befintliga miljöer som hur den framtida bebyggelsen ska placeras och utformas. Estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden har stor betydelse för att förstå historiska sammanhang, men bidrar även till att skapa, stärka och utveckla platsens särdrag och kvaliteter. Detta är viktiga delar för att människor ska kunna känna tillhörighet och trygghet i sin livsmiljö.” (Boverket, 2021)

Kulturarv

Kulturarv är alla materiella och immateriella uttryck för mänsklig påverkan, till exempel lämningar, föremål, miljöer, verksamheter eller traditioner. Avser såväl materiella som immateriella uttryck. Kulturarv omfattar traditioner, språk, konstnärliga verk, historiska lämningar, arkiv- och föremålssamlingar samt kulturmiljöer och kulturlandskap som överförs från generation till generation. Vad som betraktas som kulturarv förändras med tiden och är ett uttryck för samhällets skiftande värderingar (Riksantikvarieämbetet U.Å, Statens konstråd 2014, Statens konstråd 2019).

Offentliga rum

Offentliga rum utgörs av bebyggelse utomhus och inomhus, där allmänheten har tillträde. Dit räknas gator, torg och parker samt utrymmen i allmänna lokaler och lokaler till exempel för skola, vård och omsorg.

”Konst kan förstora vår upplevelse av det publika rummet. Den kan berika vårt vardagsliv och skapa spontana samtal kring det vi upplever. Konsten har en stor betydelse för platsers identitet och attraktionskraft och är ibland en bärande del av platsernas ursprungliga karaktär.”
(Örebro kommun 2018b)

Enprocentsregeln

Enprocentsregeln är en ekonomisk princip för offentlig konst som innebär att cirka en procent av den totala budgeten avsätts för konstnärlig gestaltning vid ny-, om- och tillbyggnad. Enprocentsregeln tillämpas sedan 1930-talet i Sverige av offentlig sektor (Konstnärsnämnden 2020).

I Örebro tillämpas enprocentsregeln enligt följande: En procent av budgeten för planerade investeringar vid ny- om- och tillbyggnation för kommunal verksamhet inom kommunen, kommunala bolag och lokaler där kommunen är hyresgäst, avsätts till konstnärlig gestaltning. Stadsfullmäktige fattade beslut år 1968 om att motsvarande en procent av byggkostnaden av kommunala byggnader skulle avsättas för konstnärlig utsmyckning i samband med investeringar. Beslutet har därefter kompletteras av kommunfullmäktige år 1994 till att omfatta även kommunala lokaler som byggs av kommunens bolag eller av annan byggherre än kommunen själv. 2007 beslutade kommunstyrelsen att avsätta motsvarande en procent av investeringsutgiften för konstnärlig gestaltning vid ny, om och tillbyggnad av lokaler som är avsedda för kommunal verksamhet när det sammanlagda värdet överstiger 20 basbelopp oavsett om kommunen äger eller hyr verksamhetslokalerna av kommunens bolag eller av en extern fastighetsägare.

Anslaget för konstnärlig utsmyckning tilldelas enligt 2007 års revidering Kultur- och medborgarnämnden i samband med beslut om investeringsbudgeten. Avsättningen till konstnärlig utsmyckning görs med en totalsumma för senare fördelning mellan aktuella objekt enligt beslutad prioriteringsordning. Fastighetstekniska åtgärder omfattas enligt beslutet från 2007 inte av enprocentsregeln.

Kommunen ska i tidigt skede med hjälp av lokalförsörjningsplan tydliggöra vilka lokalprojekt som omfattas av 1%-regeln. Undantag tillämpas endast i särskilda fall efter dialog med Konstenheten.

Särskilda fall som kan medföra undantag från Enprocentregeln kan vara om;

- medarbetare och brukare använder sig av lokalen i begränsad utsträckning.
- lokalen i närtid har omfattats av konstnärlig gestaltning.

Referenser

Litteratur

Boverket (2021). *Politik för gestaltad livsmiljö*.

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltadlivsmiljo/gestaltad-livsmiljo/politik/>

Tillgänglig: 2022-02-24

Konstnärernas riksorganisation (2022). *Gestaltningssupplett för uppdragsgivare*.

<https://www.kro.se/gestaltningssupplett-for-uppdragsgivare/>.

Tillgänglig: 2022-02-24

Konstnärskommittén (2020). *1% för konstnärlig gestaltning av offentlig miljö*.

(ISBN 978-91-984994-3-8)

https://www.konstnarskommitten.se/Sve/Publikationer/PDF/1_procent_f%C3%96r_konstn%C3%A4rslig_gestaltning_av_milj%C3%B6.pdf

[6r konstn%C3%A4rslig gestaltning av milj%C3%B6.pdf](https://www.konstnarskommitten.se/Sve/Publikationer/PDF/1_procent_f%C3%96r_konstn%C3%A4rslig_gestaltning_av_milj%C3%B6.pdf)

Tillgänglig: 2022-02-24

Myndigheten för kulturanalys (2021). *Så fri är konsten. Den kulturpolitiska styrningens påverkan på den konstnärliga friheten*. (Rapport 2021:1. ISBN: 978-91-87046-64-3).

https://kulturanalys.se/wp-content/uploads/2021/06/2021_1-webb.pdf

Tillgänglig: 2022-02-24

Nationalencyklopedin (U.Å). *Offentlig konst*.

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/offentlig-konst>

Tillgänglig: 2022-02-24

Proposition 2017/18:110. *Politik för gestaltad livsmiljö*. Kulturdepartementet

Riksantikvarieämbetet (U.Å). *Kulturarv*.

<https://www.raa.se/kulturarv>

Tillgänglig: 2022-02-24

Statens konstråd (2014). *Offentlig konst – ett kulturarv*. (ISBN: 978-91-980945-2-7)

<https://statenskonstrad.se/offentlig-konst-som-kulturarv/>

Tillgänglig: 2022-02-24

Statens konstråd (2019). *Byggnadsanknuten offentlig konst – Kunskapsbärande insatser för förvaltning av den offentliga konsten som del av kulturmiljön*. (Dnr 1.1.1/2018:87)

<https://statenskonstrad.se/rapport/byggnadsanknuten-offentlig-konst/>

Tillgänglig: 2022-02-24

Statens konstråd (2020). *Vi förändrar varandra*. (ISBN: 978-91-519-6834-6)

<https://statenskonstrad.se/rapport/vi-forandrar-varandra/>

Tillgänglig: 2022-02-24

Örebro kommun (2018a). *Kulturpolitiskt Program*.

<https://www.orebro.se/download/18.1d8f9a39155628f7384168eb/1535713710094>

[/Kulturpolitiskt%20program.pdf](#)

Tillgänglig: 2022-02-24

Örebro kommun (2018b). Strategi för arkitektur och byggande.

<https://www.orebro.se/download/18.34eb166316407ef0ec918dd/1536232000379/>

[Arkitektur%20och%20byggande%20i%20%C3%96rebro%20kommun.pdf](#)

Tillgänglig: 2022-02-24